

SIVILOMBUDSMANNEN

Sivilombudsmannens forebyggingsmandat

Funn og fellestrekk fra Sivilombudsmannens besøk. Hva kan akuttpsykiatrien gjøre bedre?

Erfaringer fra besøk til institusjoner innen psykisk helsevern 2015-2017

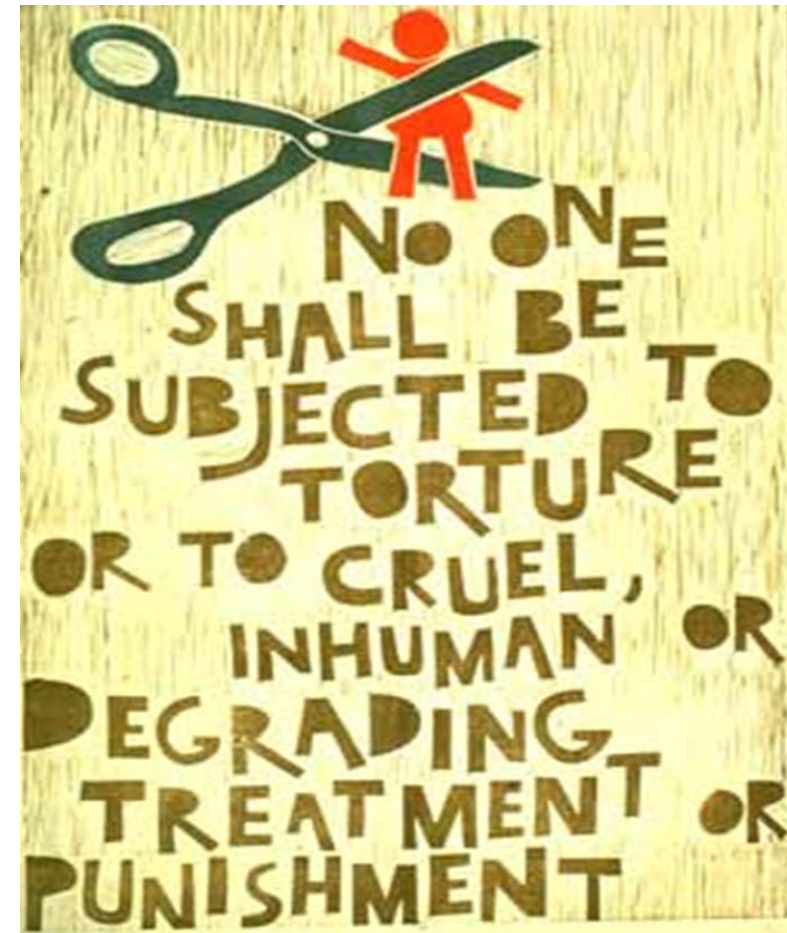
Kontorsjef Helga Fastrup Ervik

Forebyggingsenheten

4. april 2017, Akuttnettverket

United Nations Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment og Punishment

- FNs torturkonvensjon artikkel 1 og Den europeiske menneskerettighetskonvensjon artikkel 3
Ingen skal utsettes for tortur eller annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.
- FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, artikkel 7 og artikkel 10:
Alle mennesker som er fratatt friheten skal behandles humant og med respekt for deres iboende verdighet.
- FNs konvensjon om barns rettigheter, artikkel 37
- FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne, artikkel 15

UN Optional Protocol to the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (OPCAT)

- Artikkel 1:

... regelmessige besøk foretatt av uavhengige internasjonale og nasjonale organer til steder der personer er berøvet sin frihet, for å forebygge tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff

- Artikkel 19:

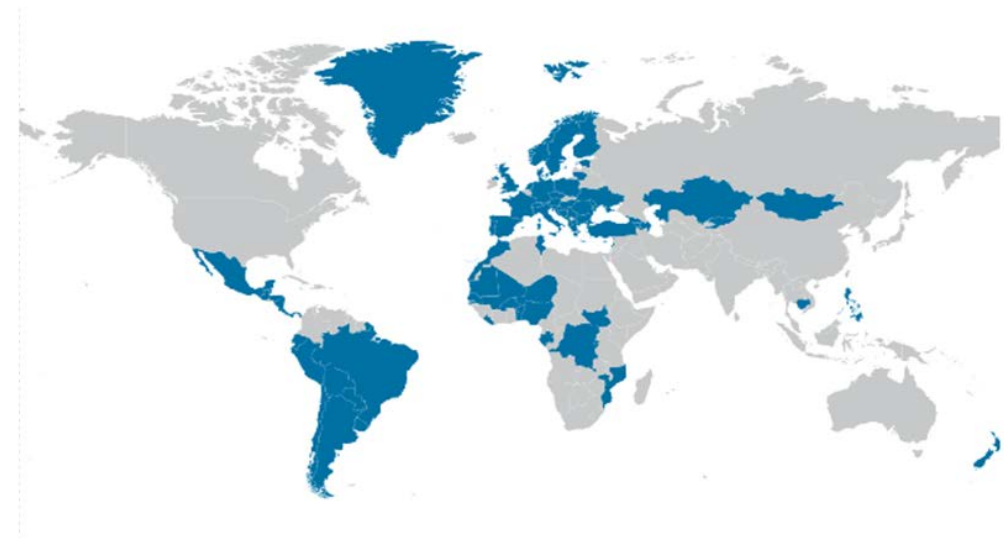
... gi vedkommende myndigheter anbefalinger med sikte på å bedre behandlingen av og forholdene for personer som er berøvet sin frihet

- Sivilombudsmannsloven § 3a

Rapporterer til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité og til FN

64 States have designated their National Preventive Mechanisms (NPM)

Frihetsberøvelse = sårbarhet

- Avhengig av andre for grunnleggende behov
 - Mat og vann
 - Hygiene
 - Somatisk og psykisk velvære
 - Felleskap, kontakt med andre
 - Aktiviteter
- Følelse av maktesløshet
- Ulik grad av tilsyn
- Lite sympati eller interesse i det offentlige rom
- **Ytterligere risikofaktorer**
 - Alder, kjønn, språk, seksualitet, nettverk, helse, lærevansker, funksjonsnedsettelse, osv.

Fokusområder

- Institusjonskultur og ledelse
- Rettssikkerhet
- Tvangsmidler
- Skjerming
- Tvangsmedisinering
- Aktivisering og fysiske forhold

Besøk gjennomført 2014 – 2017, per 04.04.16

Fengsler

- Tromsø fengsel
- Bergen fengsel
- Bjørgvin fengsel ungdomsenhet – 2 ganger
- Ringerike fengsel
- Trondheim fengsel
- Skien fengsel
- Kongsvinger fengsel
- Bredtveit fengsel
- Stavanger fengsel
- Vadsø fengsel
- Norgerhaven fengsel
- Kragerø fengsel
- Ungdomsenhet Øst
- Ila fengsel og forvaringsanstalt

Politiarrester (samt lokale legevakter)

- Tønsberg sentralarrest – 2 ganger
- Drammen sentralarrest
- Gardermoen politistasjon
- Ålesund sentralarrest
- Lillestrøm sentralarrest
- Bergen sentralarrest

Psykisk helsevern

- **Diakonhjemmet sykehus**
- **Sykehuset i Telemark**
- **Sørlandet sykehus, Kristiansand**
- **Sykehuset i Nord-Norge (UNN)**
- **Ahus – barne- og ungdomspsykiatri**
- **Stavanger sykehus (*rapport kommer*)**

Politiets utlendingsinternat

- Trandum (2 ganger)

Oslo Lufthavn Gardermoen

- Utreisesenteret
- Politiposten
- Tollvesenet

Barnevern

- Akershus ungdoms- og familiesenter, akutt avdeling Sole
- Oslo kommune akuttinstitusjon

Besøksmetodikk

- Varsler om periode, men ikke om dato.
 - Tverrfaglig besøksteam; juridisk, samfunnsfaglig, menneskerettslig og helsefaglig kompetanse.
 - Besøk varer 2-4 dager
 - Kan supplere med ekstern kompetanse (psykolog, lege, jurist, etc)
 - Publisering av rapport
 - Ca 3 måneders frist for oppfølging
- Bredt kildegrunnlag:
 - Dokumentgjennomgang; rutiner, prosedyrer, journaler, protokoller
 - Samtaler med de som er fratatt friheten
 - Observasjoner, ulike vakter
 - Samtaler med ansatte, ulike yrkesgrupper
 - Samtaler med ledelsen
 - Samtaler med kontrollkommisjon og erfaringskonsulent

Institusjonskultur og ledelse

- Institusjonskultur og ledelse er avgjørende for å redusere sårbarhet og sikre beskyttelse av de som er fratatt friheten.
- Normalitetsforskyvning
- Maktkulturer
 - «Oss mot dem», indre samhold, ytre press
 - Dehumanisering/tap av identitet
 - Stereotypifisering
- Sikkerhet som overordnet hensyn
- Risiko: Rutinemessig makt og tvang
- Anbefalinger:
 - Opplæring, kompetansebygging
 - Sikre registrering og oppfølging (inkludert læring) av hendelser og avvik.
 - Registrering av all bruk av tvang
 - Pasientskader skal registreres og meldes
 - Bevissthet om risiko for subkulturer
 - Sikre ivaretagelse av ansatte etter alvorlige hendelser

Pasienters rettsikkerhet

Vedtak

- Fattes det vedtak?
- Holder vedtakene riktig kvalitet og innfrir de lovens krav?
- Får pasienten informasjon om vedtaket og begrunnelsen?

Eks på anbefaling:

Informasjon om tvangsvedtak og tilgang til den konkrete begrunnelsen for vedtaket (journalnotatet).

Klageadgang og tilsynsarbeid

- Gis det informasjon om klageadgangen?
- Er klageorganene reelt tilgjengelige?
- Besøker kontrollkommisjonen pasientene?
 - Klagebehandling
 - Rutiner for velferdskontroll

Eks på anbefaling:

Informasjon om kontrollkommisjonen, Fylkesmannen og Sivilombudsmannen bør være synlig og lett tilgjengelig for pasientene.

Aktivisering og tilgang til friluft

- Forebygging av tvang – både under innleggelse og for tidligere utskrivning fra tvang
- Ivareta normalitet
- Direkte tilgang til uteområde som gir mulighet for variert fysisk aktivitet

Fysiske forhold

- Omgivelsenes betydning for god helse
- Mulighet for privatliv
- Opplevelse av trygghet
- Ivaretagelse av personlig integritet
- Mulighet for søvn (lysavskjerming)

Mekaniske tvangsmidler

- Er lovens krav oppfylt?
 - Helsedirektoratets rundskriv (IS-9/2012):
«*Nødrettsliknende situasjon*»
 - Lengde på beltelegging
 - Ulik registrerings- og vedtakspraksis
 - Tvangsmidler «etter eget ønske»
 - Tvangsprotokollene
 - Gir de korrekt og tilstrekkelig informasjon?
 - Kontrollkommisjonenes oppgave
- *Lovlig? Nødvendig? Proporsjonalt?*

Skjerming

- Lavere bruk av isolasjonsvedtak ved besøkte sykehus
- Er vilkårene for skjerming oppfylt?
 - Forholdet mellom formål og utforming
- Andre innskrenkninger under skjerming – hjemmel?
- Skjerming som isolasjon?
- Belteseng i skjermingsenhet
 - Skjerming er ikke et tvangsmiddel

➤ *Lovlig? Nødvendig? Proporsjonalt?*

Tvangsmedisinering/behandling uten samtykke

- Berører mange pasienter, sterke opplevelser av krenkelse
- Kunnskap om bivirkninger
- Senter for medisinsk etikk, høring Paulsrudsutvalget:

«Vi har ikke forskningsmessig belegg for å si at tvangsbehandling har positiv effekt, og vi vet at skadevirkningene (...) er påtakelige.»

- ECT – samtykke og nødrett

- Tvangsmedisinering og internasjonal rettstilstand: ikke «krystallklart», men økt fokus på selvbestemmelse og ikke-diskriminering i internasjonale organer
 - Stort integritetsinngrep, diskrimineringselement, svakt kunnskapsgrunnlag, risiko for skade
- Risiko for umenneskelig behandling

Åpenhet og kunnskapsdeling

SIVILOMBUDSMANNEN
Forebyggingsenheten

[Følg oss på](#)   [Språk](#) [Textstørrelse: A A A](#)

[Kontakt oss](#) [SØK](#)

- Forsiden
- Mandat
- Våre oppgaver
- Om oss
- Rådgivende utvalg
- Tortur og umenneskelig behandling
- Hva er frihetsberøvelse?
- Aktuelt
- Rapporter
- Besøkte steder
- Om nettstedet
- For barn og unge

Sivilombudsmannens forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsberøvelse

Besøk til Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt

Aktuelt

Besøk til Norgerhaven fengsel

Publisert: 2016-09-19

Mandag 19. september innleder Sivilombudsmannens forebyggingsenhet et besøk til Norgerhaven fengsel i Nederland.

Seminar 19. oktober 2016 - Rettsikkerhetsgarantier i psykisk helsevern

(2016-06-23)

Sivilombudsmannens menneskerettighetsseminar belyser i år problemstillinger knyttet til rettsikkerhet i psykisk helsevern, kontroll- og tilsynsorganer, redusert bruk av tvang og forslaget til endringer i psykisk helsevernloven. Seminaret vil finne sted onsdag

Besøk til ungdomspsykiatrisk klinikk på AHUS

(2016-09-13)

13. september innleder Sivilombudsmannens forebyggingsenhet et besøk til ungdomspsykiatrisk klinikk på Akershus universitetssykehus (AHUS). Det er forebyggingsenhetens første besøk til en klinikk for barn og unge innen psykisk helsevern.

Uholdbare soningsforhold i Drammen fengsel

(2016-09-01)

- Soningsforholdene i Drammen fengsel bryter med norske og internasjonale retningslinjer, sier Aage Thor Falkanger, sivilombudsmann. I en besøksrapport pekes det på at kvinner og menn soner sammen og de innsatte er henvist til å bruke en bøtte på cellen som toalett om natten.

Kalender

Oktober 2016

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

[Månedens aktiviteter](#)

Siste rapport

[Rapport fra besøk til Drammen fengsel 24.-25. mai 2016](#)

[Tidligere rapporter](#)

Arsmelding

SIVILOMBUDSMANNEN
Forebyggingsenheten

Sivilombudsmannens forebyggingsenhet

@forebyggingsenheten

[Startside](#)
[Om](#)
[Bilder](#)
[Anmeldelser](#)
[Likerklipp](#)
[Arrangementer](#)
[Innlegg](#)
[Opprett en side](#)

Sivilombudsmannens forebyggingsenhet mot tortur og umenneskelig behandling ved frihetsberøvelse

Likt Melding Lagre Mer [Ring nå](#)

Sivilombudsmannens forebyggingsenhet

19. september kl. 11:15

Denne uken er Sivilombudsmannens forebyggingsenhet på besøk i Norgerhaven fengsel i Nederland.

Besøk til Norgerhaven fengsel

Mandag 19. september innleder Sivilombudsmannens forebyggingsenhet et besøk til Norgerhaven fengsel i Nederland.

SIVILOMBUDSMANNEN.NO | AV COREPUBLISH - WWW...

Liker Kommenter Del

Caroline Klæth Eriksen og 39 andre

1 deling

Skriv en kommentar ...

Sivilombudsmannens forebyggingsenhet

16. september

Sjekk ut vår nye nettside for barn og unge!

Organisasjon · Oslo, Norway

4.5 ★★★★★

Søk etter innlegg på denne siden

680 personer liker denne siden
Maya Seim og Caroline Klæth Eriksen

4 personer har vært her

Inviter venner til å like denne siden

4.5 av 5 stjerner · 4 anmeldelser
Vis anmeldelser

OM

Akersgaten 8
Oslo

22 82 85 00

<https://www.sivilombudsmannen.no/om-torturfo...>